

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет культури і мистецтв

Кафедра образотворчого мистецтва і дизайну

**СТВОРЕННЯ ГРАФІЧНОЇ КОПОЗИЦІЇ З ЕЛЕМЕНТАМИ
УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ**

Кваліфікаційна робота (проект)

Пояснювальна записка

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 13-221М групи

Спеціальності 023 Образотворче

мистецтво

декоративне мистецтво, реставрація

Освітньо-професійної (наукової)

програми

Образотворче мистецтво, декоративне

мистецтво, реставрація

Ольшанська Ольга Русланівна

Науковий керівник: кандидатка

мистецтвознавства, старша викладачка

Гуляєва О. В.

Рецензент: Пильник Руслан Олексійович,

к.п.н., доцент, завідувач кафедри

образотворчого

мистецтва Криворізького державного

педагогічного університету

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Особливості творчості сучасних художників-графіків.....	5
РОЗДІЛ 2. Етапи створення роботи з використанням прийомів оригінальної графіки.....	9
ВИСНОВКИ.....	12
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	13
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі, де цифрові технології стали необхідністю для багатьох людей, все ще залишається актуальною візуалізація художніх образів за допомогою традиційної графіки. Оригінальна графіка часто має складні цікаві композиції, а лінія проведена тушшю на папері є унікальною і незмінною. Для візуальної передачі емоцій творець використовує різні засоби виразності, зокрема різноманітні лінії, крапки, криві, авторські форми, колір тощо.

Мистецтво відрізняється тим, що прагне передати повне й яскраве естетичне сприйняття світу. Для того щоб мистецтво могло проявитися у конкретній формі, а не залишатися абстрактними поняттями, всі думки, ідеї та почуття людей повинні знайти вираження у різних формах. Саме тому в мистецтві ключовим є художній образ.

Використовуючи художні образи, мистецтво здатне передати ідеї через чуттєві форми та поєднання змісту. Проте в різних видах мистецтва ці образи можуть мати різні форми. Кожен вид мистецтва має свою специфіку, вирішує власні завдання і використовує свої унікальні прийоми. У кожному виді мистецтва існує система знаків і своєрідність художніх образів.

Українська сучасна графіка вражає розмаїттям тем і стилів. Зокрема, часто вживаним графічним мотивом є традиційні орнаменти української вишивки, що наразі є дуже важливою складовою для розвитку національної ідентичності та самосвідомості. Такі роботи являють собою злиття спадщини минулих поколінь та сучасних інтерпретацій, що є дійсно цікавим та актуальним. Тому темою нашої кваліфікаційної роботи ми обрали: "Створення графічної композиції з елементами української символіки".

Мета дослідження – створити творчу роботу у техніці оригінальної графіки з елементами української символіки.

Виходячи з мети дослідження були поставлені такі **завдання**:

- дослідити літературні джерела з обраної теми;
- визначити основні засоби виразності оригінальної графіки;

- розглянути особливості творів певних сучасних українських художників-графіків;
- дослідити можливості звернення до елементів української символіки у графічному творі;
- розкрити етапи створення роботи у техніці оригінальної графіки.

Об’єкт дослідження: особливості оригінальної графіки у творчості сучасних українських митців.

Предмет дослідження: процес створення композиції у техніці оригінальної графіки з використанням елементів української символіки.

Методи дослідження: відповідають меті і поставленим завданням. Для виявлення особливостей графічних творів сучасних українських митців було використано метод абстрагування та порівняння. При створенні графічної роботи використовувались метод конструктивно-просторового аналізу, образного аналізу, порівняння та образного узагальнення.

Апробація результатів дослідження. На тему дослідження у збірці “Магістерські студії”(2024) було опубліковано статтю: “Використання українських мотивів в мистецтві графіки”. Результати дослідження було розглянуто на XII Українській науково-практичній (online) конференції “Зарубіжна та українська культура: питання теорії, історії, методики”.

Структура роботи: складається з вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ОСОБЛИВОСТІ ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ ХУДОЖНИКІВ- ГРАФІКІВ

Протягом багатьох років графіка не втрачає своєї актуальності і продовжує розвиватися і сьогодні. Щоправда, трохи змінила свій вигляд, в основному перенеслася на широкі екрани моніторів комп'ютера. Однак, графіка на папері також залишається популярною, адже її не можна скопіювати в один клік. У цьому полягає її оригінальність і безцінність.

Для графічного мистецтва в межах категорії станкової графіки характерні твори, які мають самостійне значення. У графіці умовність вважається найважливішою рисою, що відрізняє її від живопису чи скульптури. З малюнків станкової графіки інколи зникає умовність, а форма й об'єми трактуються безпосередньо за допомогою близьких до природи тональних співвідношень. Твори станкової графіки не можуть бути виконані лише в одній техніці. Часто станкові роботи виконуються з чорних матеріалів із використанням кольору в стриманих колірних рішеннях, які є характерною рисою графіки [1, с. 12].

У межах нашого дослідження цікавою для нас є творчість графіка – Сергія Якутовича (1952 – 2017 рр.). Це художник, який вправно та досконало володіє різними технічними засобами у графічному мистецтві, має впізнаваний індивідуальний стиль. Якутович розробив неймовірні авторські образи козаків та отаманів, що сповнені гідності і краси. Його козаки не втрачають сили навіть за трагічних обставин, а жіночі образи настільки прекрасні, що залишаються такими за будь-яких сюжетних моментів. Наприклад, авторська ілюстрація до вірша Ліни Костенко “Берестечко” (Додаток А, мал. 1) стала для художника ще однією можливістю використати трагедію, як певний засіб демонстрації сили та незламного духу українського народу [2]. Як відомо, у історичному вірші Ліни Костенко, розповідається про одну з найбільших битв під Берестечком. Якутович у своєму творі показує не лише поразку козацької армії, а й внутрішні сумніви,

біль та переживання Богдана Хмельницького, який відчуває відповідальність за свій народ і тому бореться із сумнівами та страхами.

Творчі техніки Якутовича дуже виразні своєю глибиною, деталізацією, контрастами. Переважно він використовував туш і перо, а певні елементи виділяв барвистою фарбою. Козаки митця різноманітні і ніби з вогником у душі. Вражає те, що коли він малює персонажів, Якутович ніби вживається в роль і осмислює те, що хоче зобразити. В його роботах часто зустрічаються різні орнаменти, традиційні речі, мечі, символи, а також одяг, що задає певний характер козака.

Сергій Якутович ілюстрував книги, які стали великим доробком у світі. Його цінні твори були в книгах Олеся Гончара “Перекоп” (1987 р.), ілюстраціях до твору Миколи Гоголя “Тарас Бульба” (Додаток А, мал. 2), французькому епосу “Тристан та Ізольда” (2004 р.), альбомі робіт “Абсолютний слух часу” (видавництва Грамота, 2008 р.). І понині твори Якутовича зберігаються в різних кутках світу, тим паче у серці нашої країни – Київ [3].

Ще однією художницею, що має свій авторський цікавий графічний стиль, є Надія Старовойтова (1965 р.). Її акварелі на вигляд дуже легкі, барвисті, з великою кількістю деталей та збагачені українськими символами і орнаментами. Вона зображує яскравих, усміхнених україночок на фоні різноманітних пейзажів з національними мотивами. Акварелі Надії Старовойтової привертають увагу своїми яскравими кольорами. Її картини “Дівчина-весна”, “Україночка” (Додаток Б, мал. 1), “Івана-Купала”, “Гопак” (Додаток Б, мал. 2), “Квітуча Україна” ніби зупинилися у часі і у будь яку хвилину можуть почати рухатись. Нас вразило її бачення України і велика кількість графічних народних орнаментів, що заповнюють усі її твори [4].

Мистецтво в своїй основі це сприйняття естетичного, зорового уявлення про світ. Більш того, самі думки повинні втілюватися в цілком конкретні, а не абстрактні форми, щоб їх зрозуміти: поняття, почуття людей – все це повинно було приймати різноманітні форми. З цієї причини мистецтво має особливий інструмент: художній образ. Запозичуючи за допомогою конкретних художніх образів, мистецтво майстерно передає всі ідеї в чуттєвих формах і змістових

асоціаціях. Будь-який вид мистецтва, при вирішенні своєї специфіки, створює свої завдання, які мають свої засоби і прийоми. Система знаків і особлива своєрідність художніх образів, присутні в усіх видах мистецтва.

Ковач Тарас (1982 р.) відомий український художник-графік. Його роботи сповнені переживаннями, людськими емоціями, камерністю та авторським пошуком. Графічні картини Т. Ковача не тільки заворюють своєю красою та неповторністю, а й змушують замислюватися не тільки над оточуючим світом, а над самим собою. Його майстерні картини відіграють роль посередника між глядачем та його інтимними переживаннями пам'яті, фрагментарність якої розкривається за допомогою сюжету та композиційної організації. Роботи Ковача і понині не втрачають своєї популярності: серії робіт “Шум” (2013 р.), серії робіт “Солодке” (Додаток В, мал. 3), “Револьвер” (Додаток В, мал. 2), диптих “Сосни” (2011 р.), диптих “Мисливські собаки” (Додаток В, мал. 1) [14].

Тарас Ковач відомий своїми експериментами у графіці. Його інсталяції та урбаністичні мотиви вражають своєю масштабністю. У картинах Ковача можна дуже часто зустріти урбаністичні мотиви, індустріальні об'єкти, що відображають напругу сучасного міського життя. Ми вибрали його через те, що він не боїться експериментувати, поєднуючи різні техніки у графіці.

Сьогодні використання цифрових комп'ютерних технологій стало поширеним, оскільки забезпечується їх інтеграція практично у всі сфери життя людини. Сучасні технології та мистецтво не обійшли стороною одне одного. Постійний розвиток у сфері комп'ютерної графіки дозволив візуальному мистецтву продемонструвати нові інноваційні підходи до художнього відображення реальності. Цифрові комп'ютерні технології змінили структуру образотворчого мистецтва, спричинили його переосмислення в процесі створення художнього образу, дали необмежений простір для творчих експериментів.

Серед найвідоміших художників, які працюють у сфері комп'ютерної графіки для плакатів – Річард Келлі та Кен Тейлор (1975 р.). Форсована векторна ілюстрація робить їх композиції дуже складними та популярними [8].

Яскраві роботи Кена Тейлора заворюють та притягують своєю незвичністю. Він дуже знаний своїми плакатами та масштабними дизайнерськими роботами. Його роботи дуже деталізовані та ретельно опрацьовані, що зацікавлює дуже багато людей. Митець співпрацював із багатьма студіями і навіть із НАСА. Так на світ з'явилися роботи: афіша туру для Pixies, плакат для НАСА (Додаток Г, мал. 2), афіша літнього туру “Блюзовий мандрівник” (Додаток Г, мал. 3), постер фільму “Zombieland” (Додаток Г, мал. 1) тощо.

Є й інші, маловідомі в Україні художники-концептуалісти, як, наприклад, Олексій Малорос, який зробив серії малюнків на тему козацтва. Окремо можна виділити й сучасних українських плакатистів. В останні роки плакатне мистецтво розвивається в країні на тлі гострої соціальної ситуації. Наприклад, творчість київського художника та дизайнера Андрія Єрмоленка, який створив цілу серію патріотичних плакатів на тему Революції Гідності та військових дій в АТО [9].

Єрмоленко і зараз створює патріотичні роботи, які можна побачити на різних медіа, відео платформах. Із них це серії плакатів “Okhmadyt children’s hospital” (Додаток Г, мал. 2), плакат “День пам’яті захисників України” (Додаток Г, мал. 1), плакат “День вишиванки 2024” (Додаток Г, мал. 3), плакат для музичної групи “Вертеп”.

Отже, графіка відіграє величезну роль і є ваговою складовою сучасної візуальної культури. Творчість Сергія Якутовича, Надії Старовойтової та Тараса Ковача є дуже цінним вкладом у сучасне мистецтво України. Зокрема, у їх графічних образах тендітних українок, сильних та вольових козаків, ми можемо бачити авторські образи, що демонструють красу та мужність українського народу.

Сьогодні комп'ютерна графіка міцно увійшла в сферу медіа-простору, насамперед у рекламі та шоу-бізнесі. Митці нової формації, такі як Річард Келлі чи Кен Тейлор, демонструють можливості цифрових технологій у створенні складних і лаконічних візуальних рішень. Вони зазначають, що традиційна обробка орнаменту не завжди реалізована матеріально, що свідчить про його поверхневу декоративність.

РОЗДІЛ 2

ЕТАПИ СТВОРЕННЯ РОБОТИ З ВИКОРИСТАННЯМ ПРИЙОМІВ ОРИГІНАЛЬНОЇ ГРАФІКИ

Перед початком роботи над практичною частиною, ми обрали тему та провели аналіз великої кількості інформації, провели роботу над пошуками прикладів і замальовок художників.

Ми спиралися на графічну творчість Альфонса Мухи. На багатьох картинах Мухи зображені молоді елегантні жінки з частим квітковим оточенням і декоративними німбами. Твори з циклу з двадцяти картин “Слов'янська епопея” виконано в реалістичному монументальному стилі, що включає міфологічні алегорії. У цьому ж стилі Муха створив барвисті графічні серії (“Пори року”, 1896 (Додаток Д, мал. 1); “Квіти”, 1897 (Додаток Д, мал. 2); “Місяці”, 1899; “Зірки”, 1902), які досі відтворюються у вигляді художніх плакатів. Стиль, створений Альфонсом Мухою, став справжнім відображенням епохи. Сьогодні ці роботи, створені ним у “паризький період”, вважаються його найціннішим внеском у світове мистецтво [15].

Для аргументованого розгляду передісторії творчості Мухи необхідна умовна класифікація: квіткові мотиви, орнамент з використанням міфічних істот, міфологічна символіка, квіткові мотиви, запозичені зі Сходу, злилися з європейською культурою і стали типовою рисою живопису в стилі модерн для багатьох художників: розпущені стебла і приглушені квіти як своєю формою, так і відтінками, які раніше ніколи не поєднувалися, повністю відповідали мистецтву. У роботах Мухи можна знайти яскраве тому підтвердження: пастельні відтінки, екзотичні контури – все ніби повторює образ прекрасної дами на передньому плані з довгим розпущеним волоссям – створювало таку дисгармонію і водночас єдність завдяки елементам, що переходили в один одного від жіночої фігури та фону [16].

Надихнулись творчістю ще однієї представниці графічного мистецтва – Мар'яни Мураль. Її витончений стиль, лінія, зливались на полотнах, поєднуючи

флору і фауну українського краю в органічне єдине ціле. Її роботи: “Віруюча”, серія робіт “Коли ти інший”, серія робіт “Коріння наше міцне” (Додаток Е, мал. 1), “Маленька яблуня росте” (Додаток Е, мал. 2), “Не уїдете” – надихають та сповнюють новим запалом до творчості.

У нашій творчій роботі ми звертаємося до української символіки, зокрема до орнаментів. Вишиванка та рушник здавна вважалися сильними оберегами, тому наші предки оздоблювали їх різними графічними орнаментами. Кожен візерунок, кожна лінія, несе певний задум, тому перш ніж починати вишивати або малювати орнаменти, потрібно дізнатися, що вони означають. Усі українські орнаменти можна поділити на чотири групи: рослинні, геометричні, зооморфні та антропоморфні. Геометричні орнаменти являють собою прості та широко вживані символи. Вони склалися з трикутників, ромбів, кривульок, хрестів, з яких можна утворити мотиви. Рослинний орнамент використовувався для передачі краси та сили природи. Більшість умовних узорів, що були виконані графічно, утворились в наслідок спостереження за існуючими квітками та рослинами. Зооморфними орнаментами є тварини, птахи, комахи. Їх часто використовують у поєднанні з рослинними, що утворюють різні химерні мотиви. Антропоморфний орнамент, в якому провідною, центральною фігурою стає людина. Також не рідко зображують поруч геральдичні орнаменти, предметні, каліграфічні, комбіновані [10, с. 13].

Проаналізувавши вищезазначену інформацію, ми обрали для нашої роботи рослинний орнамент в поєднанні з геометричним. Центральною фігурою нашої графіки є дівчина, що уособлює собою зиму. Вона вбрана у простий одяг, на шії красується блакитне намисто, її передник прикрашає орнамент з рослинами. У руках дівчина тримає оленя. Олень собою символізує чистоту, оновлення, відродження.

Наші предки вважали, що олені священні звірі. Їх часто зображували іконописці поруч зі святими, на різдвяні свята, робили солом'яних оленят. Сам образ не дуже популярний, але був чітко окреслений. Знання про те, скільки оленів було в лісах України, походять із «Повчання» Володимира Мономаха, у

тексті йдеться про наявність цих тварин як типової здобичі. Олень рано зник із Подніпров'я, тому легенда зберіглася лише в найдавніших пластах фольклору. Гонитва за золоторогим велетнем зображена в колядках [12].

Після того, як ми визначилися з художниками та прикладами робіт, розпочали роботу на форматі А2, простими олівцями. Спочатку було виконано замальовки від руки. Вибравши кращі варіанти, працювали на комп'ютері для кращого підбору кольору та перспективи. Для цього ми використали програму “Krita”. Кольори в роботі теж грають важливу роль. Щоб передати стан та почуття, можна скористатися кольоровим колом, або сучасною програмою для підбору кольорової гами.

Після остаточного опрацювання картону, почали працювати над картиною у кольорі. В роботі використовували змішану техніку, що включає в себе: акварель, блакитну туш, добре пігментовані різнокольорові олівці. За допомогою пера, після акварелі, були промальовані графічно обриси.

Поступово ускладнюючи малюнок, створювали повний завершений образ картини. Для узагальнення роботи ми використали кольорові олівці, зокрема, для того щоб додати більше глибини та виразності образу.

Отже, при створенні нашої композиції ми звернулися до традиційного графічного мистецтва, але частково використовували і новітні цифрові інструменти. Основна увага у роботі зосереджена на символіці, орнаментах та оригінальності образу.

ВИСНОВКИ

Ознайомившись з теоретичними основами нашого дослідження, ми з'ясували, що протягом століть графіка змінювала свої форми й засоби вираження: від тендітного паперу й традиційних матеріалів до інтеграції цифрових технологій. Незважаючи на ці зміни, сутність графіки, її оригінальність та естетична цінність залишаються незмінними. Твори створені вручну передають унікальний художній почерк, глибину емоцій і душу митця, що робить їх незамінними у світі, де цифрове мистецтво набуває дедалі більшої популярності. Станкова графіка, навіть у сучасних умовах, продовжує залишатися важливим засобом вираження для художників.

У нашому проєкті ми проаналізували основні засоби виразності оригінальної графіки, дослідивши творчість видатних художників. Висвітлили особливості творчого доробку Сергія Якутовича, Надії Старовойтової, Тараса Ковача, Кена Тейлора, Олексія Малороса та Андрія Єрмоленка. Усі зазначені митці використовують українські символи і орнаменти у своїх графічних творах, підтримуючи таким чином збереження українських традицій. Окрім вивчення теоретичного матеріалу, ми проаналізували етапи створення кваліфікаційної роботи та вияснили, що починати роботу слід з ретельного опрацювання ескізу. Обов'язковою умовою для успішного виконання роботи є опрацювання як графічного так і кольорового варіантів запланованого твору, вивчення символіки орнаментів, дослідження впливу кольору на сприйняття твору, опрацювання законів композиції.

Отже, графічне мистецтво продовжує розвиватися та збагачувати нашу культуру. Вона залишається важливим засобом комунікації, здатним доносити соціальні та політичні повідомлення через символіку, метафори та образи. Таким чином, українська графіка не лише підтримує багаті традиції минулого, але й стає частиною глобального мистецького контексту, впливаючи на розвиток сучасної культури.

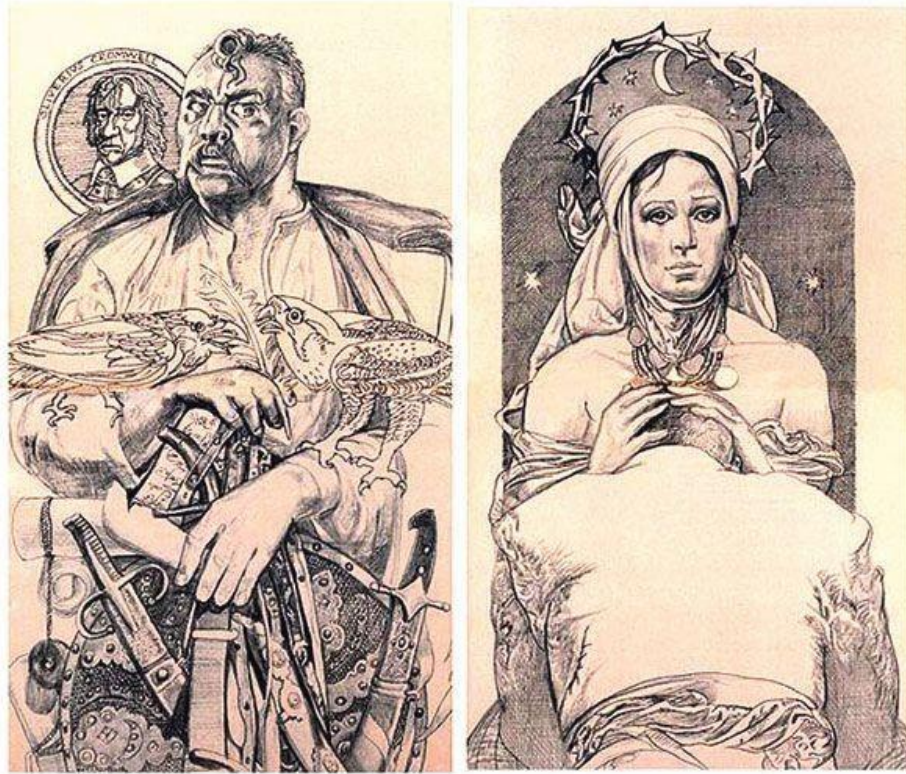
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ешер М. К. Графіка /Переклад з нім. Київ: Арт-джерело, 2009.
2. Ключко Д. Той Якутович, який показав європейських козаків / Український тиждень. URL: <https://tyzhden.ua/toj-iakutovych-iakyj-pokazav-ievropejskykh-kozakiv/>
3. Погрібна А. Сергій Якутович: козацька епоха на екрані// Кіно - Театр. 2007. № 5. С. 14–17.
4. Надія Старовойтова Steemit. URL: <https://steemit.com/ua/@sky777/nadezhda-starovoitova-nadiya-starovoitova>
5. Ілюстратор Надія Старовойтова. Картини, художники, фотографі. URL: <https://nevsepic.com.ua/uk/art/3664-iliustrator-nadiia-starovoitova-37-robit.html>.
6. Свередюк Р. Сергій Якутович: абсолютний слух часу. URL: <https://sverediuk.com.ua/sergiy-yakutovich-absolyutniy-sluh-chasu/>.
7. Бідняк М. П. Живопис, графіка. Київ: Мистецтво, 2008. 608 с.
8. Ken Taylor Artwork URL: <https://nevsepic.com.ua/art-i-risovanaya-grafika/14910-ken-taylor-artwork-48-rabot.html> .
9. Бажан В. М. Комп'ютерна графіка - актуальний вид сучасного візуального мистецтва. Конференції ВНТУ. Електронні наукові видання. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/mn/mn2021/paper/view/12972/10897>.
10. Куракова Т. Закодована вічність в українських орнаментах: метод. зб. Слов'янськ: 2020. 96 с. URL: https://doi.org/52-Zakodovana-vichnist-v-ukrainskikh-ornamentakh_compressed.pdf.
11. Коновалова О. В. Антропоморфні мотиви української народної орнаментики: монографія. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. 156 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/689/1/%D0%9E_KONOVALOVA_RRDGU_14_IM.pdf
12. Lucia Graziano. Jeleń jako symbol Chrystusa. Polska. URL: <https://pl.aleteia.org/2023/03/01/jelen-jako-symbol-chrystusa> .

13. Березюк Т. Ковач Тарас Олександрович // Енциклопедія Сучасної України / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. URL: <https://esu.com.ua/article-7264>
14. Черниш Ю. Ковач Тарас. Goldens. URL: <https://gs-art.com/artists/5573/>
15. Чужа О. Слідами Альфонса Мухи. Новини Закарпаття, Ужгорода. URL: <https://zakarpatya.net.ua/Blogs/127083-Slidamy-Alfonsa-Mukhy>
16. Сіренченко, А. С., Захарченко, М. В. Життя та творчість Альфонса Мухи. Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених «Родзинка 2021» : XXIII Всеукраїнська наукова конференція молодих учених / редкол: О. В. Черевко (голова) [та ін.]. С. 96-98. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/id/eprint/5126>

ДОДАТКИ

Додаток А

Мал. А.1: Якутович Сергій. Графічні ілюстрації до роману у віршах Ліни Костенко “Берестечко”, 2010р.

Мал. А.2: Якутович Сергій. Ілюстрація до книги Миколи Гоголя “Тарас Бульба”, 2002р.

Додаток Б

Мал. Б.1: Надія Старовойтова, “Україночка”.

Мал. Б.2: Надія Старовойтова, “Гопак”.

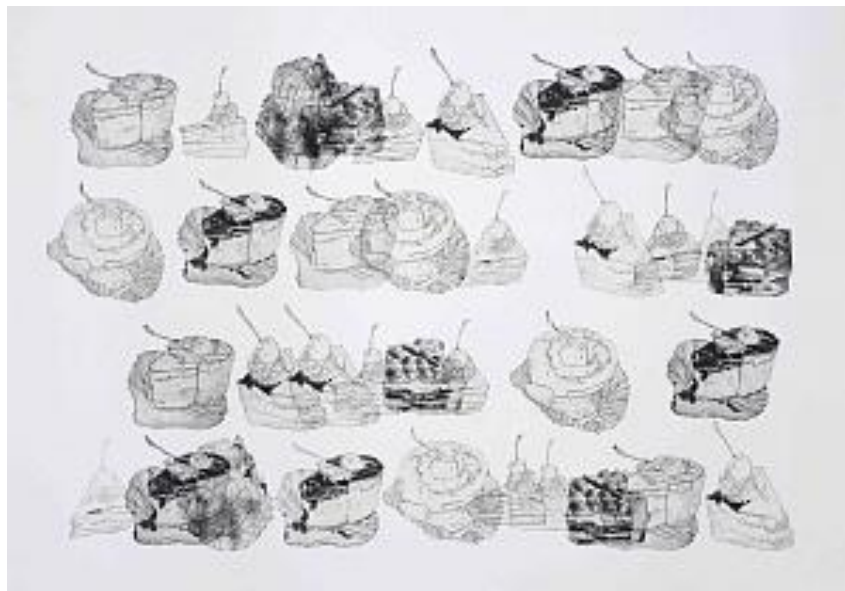
Додаток В

Мал. В.1: Ковач Тарас, Диптих «Мисливські собаки», 2008р.

Мал. В.2: Ковач Тарас, «Револьвер», 2012р.

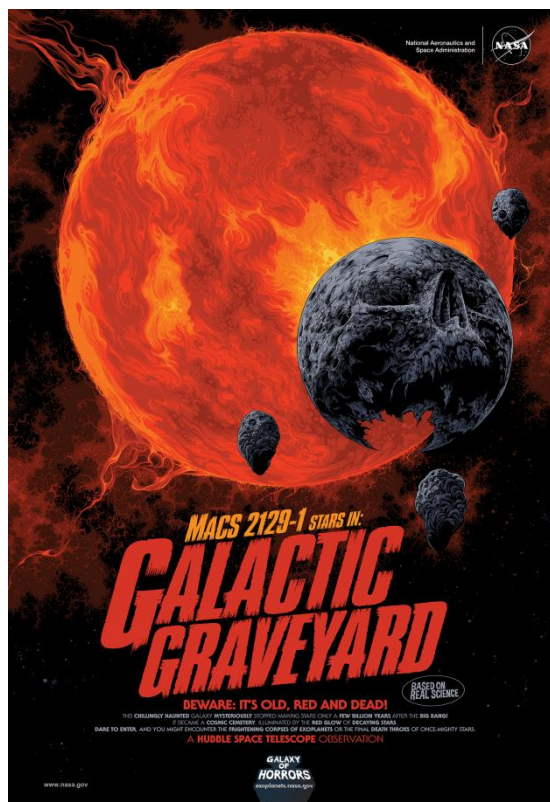

Мал. В.3: Ковач Тарас, Із серії «Солодке», 2010р.

Додаток Г

Мал. Г.1: Кен Тейлор, постер фільму “Zombieland”.

Мал. Г.2: Кен Тейлор, Плакат для НАСА.

Мал. Г.3: Кен Тейлор, афіша літнього туру для Мое “Блюзовий мандрівник”.

Додаток Г

Мал. Г.1: Андрій Єрмоленко, плакат “День пам’яті захисників України”, 2024р.

Мал. Г.2: Андрій Єрмоленко, плакат з серії “Okhmadyt children`s hospital”, 2024р.

Мал. Г.3: Андрій Єрмоленко, плакат “День вишиванки 2024”, 2024р.

Додаток Д

Мал. Д.1: Альфонс Муха, “Пори року”, 1896 р.

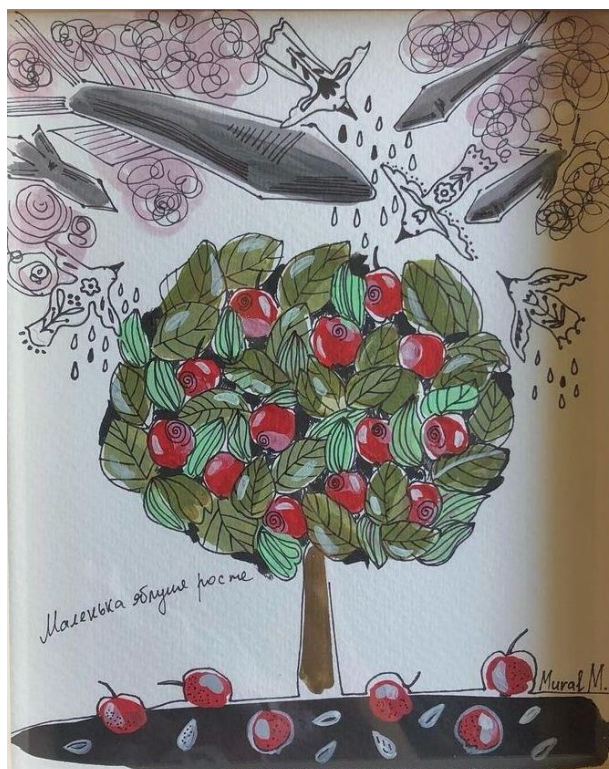

Мал. Д.2: Альфонс Муха, “Квіти”, 1897 р.

Додаток Е

Мал. Е.1: Мар'яна Мураль, “Коріння наше міцне”.

Мал. Е.2: Мар'яна Мураль, “Маленька яблуня росте”.